

(загальний, головний бас). Він був поширений в XVII–XVIII ст. для запису акомпанементу до мелодії. У цій системі нотного запису кожен звук нижнього голосу, записаний нотами, доповнювався цифровими позначеннями гармонії, за якими виконавці добудовували всі інші супроводжуючі голосу. Зараз обидві ці системи використовуються лише як допоміжні при навчанні грі на деяких музичних інструментах і вивченні гармонії.

Сучасний нотний запис дозволяє в умовному записі повно і точно відобразити «живе» звучання музики. У ньому присутні не тільки розвинена система умовних знаків (п'ятилінійний нотний стан; ключі; знаки альтерації ключові і «випадкові» при нотах; різні акколади; спеціальні знаки, які уточнюють тривалість звуків, динамічні відтінки, різноманітні виконавські штрихи тощо), але і додаткові словесні пояснення (вказівки темпу, характеру та способу виконання).

Для більшої наочності нотного запису були знайдені позначення скорочення нотного письма, як, наприклад, знаки репризи, октавного переносу, повторення мелодійного обороту тощо. Нотний запис не залишається незмінним. Протягом усього розвитку музичного мистецтва розширюється його образна сфера, оновлюється музичний тематизм, затверджуються нові засоби виразності. Все це вимагає постійного вдосконалення нотного запису. Доповнюється і уточнюється система умовних позначень, з'являються нові способи запису, що відповідають особливостям того чи іншого музичного матеріалу.

Сьогодні в усьому світі бібліотеки беруть участь у проектах щодо збереження культурного надбання людства, створюючи цифрові колекції та електронні бібліотеки. Одно з найважливіших завдань, яке стоїть перед українськими музичними бібліотеками – збереження цінних і раритетних нотних документів та інших раритетів музичного мистецтва на основі включення їх до цифрового контенту шляхом оцифрування. Необхідно враховувати, що оцифровка нот вимагає найвищої якості зображень, а внаслідок цього і обсягу пам'яті, що вони займають. Зараз час електронні бібліотеки нот мають працювати для широкого кола читачів в тестовому режимі, щоб не тільки фахівці, але і шанувальники музики могли подивитися файли, які знаходяться у фондах музичних бібліотек.

УДК 025.3:021

Жукова Валерія Павлівна,

канд. наук із соц. комунікацій,

доц. каф. бібліотекознавства та соц. комунікацій

Харківської державної академії культури

пошт. адреса: ХДАК, узвіз Бурсацький, 4, м. Харків, 61057, Україна
конт. тел.: 337-34-55
e-mail: verywell.beetle@mail.ru

АДАПТАЦІЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ ГАЛУЗІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ БІБЛІОТЕКИ

На сучасному етапі модернізації вищої освіти відбуваються суттєві зміни, в освітніх програмах і навчальних планах підготовки фахівців бібліотечної галузі. Тому необхідно докорінно змінити модель адаптації майбутнього фахівця в інформаційному середовищі бібліотеки на основі проходження виробничої практики та винесення практичних занять на виробничу базу.

Бібліотеки різних типів і видів традиційно є базою практики та підготовки для студентів інформаційно-бібліотечної сфери. Вони реалізують професійно-адаптивні функції, стають навчально-практичним плацдармом, для розвитку у майбутніх фахівців когнітивних здібностей; допомагають їм у набутті професійних знань, практичних умінь і навичок, навчають колективній взаємодії та індивідуальній відповідальності за результати праці, а також оволодівати соціокультурними нормами спілкування. На сучасному етапі бібліотечне виробництво потребує постійного інноваційного розвитку відповідно до потреб суспільства, тому вищим навчальним закладам та бібліотекам необхідно у постійній взаємодії щодо формування фахівця нового рівня, який матиме змогу трансформувати свої уявлення про зміни в інформаційному середовищі з огляду на зміни в технологічному оснащенні та розвитку бібліотеки.

Спрямованість освітнього процесу у вищих навчальних закладах на формування досвіду, який передбачає розвиток здатності і готовності молодого фахівця до продуктивної взаємодії в колективі, вимагає виділення понять, взаємопов'язаних між собою – «адаптація», «професійна соціалізація» та «інтеграція»:

1) адаптація є першим рівнем ознайомлення студента з професійними обов'язками і розуміння ним його ролі в бібліотечному колективі. Це взаємодія, що характеризується пристосуванням студента як суб'єкта освітньої діяльності до нових умов у зміненому навчальному середовищі, коли студент має пристосуватися до професійного середовища під час своєї виробничої практики;

2) професійна соціалізація – другий, більш високий рівень формування професійного досвіду, який характеризується ефективним засвоєнням соціальних ролей і норм, а також виконанням технологічних функцій майбутнього молодого фахівця в бібліотечній діяльності. Для цього необхідно, щоб бібліотека стала для студента лабораторією з виконання його практичних та самостійних завдань, а бібліотечний колектив, в свою чергу, сприймав студента як майбутнього члена свого колективу і надавав допомогу в його дослідженнях;

3) інтеграція – третій, найвищий рівень професійної адаптації – характеризується успішністю і творчою активністю майбутнього молодого фахівця, його участю в заходах бібліотеки з метою трансферу знань, розуміння студентом

важливості доручених йому справ, засвоєння професійних цінностей та осмислення важливості завдань, що виконуються в процесі бібліотечної діяльності, задоволення своєю працею.

Ефективність професійної діяльності майбутнього бібліотечного працівника знаходиться в безпосередній залежності від якості та своєчасності професійної адаптації студента. А процес адаптації студента значною мірою залежить від бібліотечного колективу, свідомості студента, мотивації поведінки, формування механізму професійної адаптації, визначення місця студента в колективі і виділеного йому робочого місця, взаємодії студента і наставника, взаємостосунків особистості і колективу тощо. Рівень адаптованості студента на етапі навчання залежить від його успішності та задоволеності обраною професією. Завдання професійної адаптації полягає в тому, щоб у студента було постійне прагнення до вдосконалення своєї діяльності, що сприяє підвищенню ефективності кінцевого результату.

У цей період для студентів важливо потрапити до колективу, де керівники всіх ланок зацікавлені поповнити колектив кваліфікованими кадрами і вважають за потрібне організувати проходження практики на високому рівні, надаючи змогу студентам-практикантам стажуватися у досвідчених наставників.

Професійна адаптація є цілісним процесом, тому адаптація студента до професійної діяльності в бібліотеці вимагає постійного аналізу адаптивної здатності студента до професії та свого робочого місця. На адаптацію студента до робочого місця впливають змістовний, технологічний і комунікативний фактори.

Аналізуючи процес професійної адаптації студента як початкового етапу формування виробничого досвіду, як правило, оперують такими поняттями, які супроводжують і регламентують його зміст:

- 1) індекс адаптації – кількісна оцінка;
- 2) рівень адаптації – якісна оцінка;
- 3) профіль адаптації – структурна динаміка процесу;
- 4) перспективний індекс адаптації – поєднує усі зазначені складові та дозволяє

гіпотетично дати уявлення щодо результатів цього процесу.

Зазначені поняття безпосередньо пов'язані з індивідуальною траєкторією проходження виробничої практики окремим студентом. Кожне з цих понять розкривається на відповідному етапі виробничої практики студента. Швидкість проходження кожного студента через зазначені етапи неоднакова і визначається такими складовими, як мотивація, система смислів і цінностей, у тому числі професійними: рівнем підготовленості на попередньому етапі, а також багатьма особистісними характеристиками майбутнього фахівця.

Професійна адаптація – це складний багатосторонній процес, що містить у собі такі аспекти, як психологічний, соціальний, фізіологічний та біологічний. Визначення рівня адаптованості здійснюється з урахуванням таких тимчасових і якісних показників: тривалість професійної діяльності, оволодіння професійними знаннями, вміння застосовувати їх на практиці, освоєння професійних умінь, ступінь самостійності в діяльності, навички професійного спілкування тощо.

У структурі професійної адаптації в період виробничої практики виділяють декілька рівнів адаптованості студента:

- 1) готовність до професійного навчання (на етапі навчання в освітньому закладі);
- 2) готовність до професійної діяльності (теоретичні знання);
- 3) ознайомлення з різними аспектами діяльності бібліотеки;
- 4) обізнаність;
- 5) перехід до самостійної діяльності;
- 6) професійна самостійність на етапі діяльності в бібліотеці.

Досвід є основою професіоналізму бібліотечних працівників і виступає як показник готовності студента здійснювати професійну діяльність, що залежить не тільки від наявності глибоких знань, умінь і навичок, а й від сформованого позитивного ставлення до обраної професії, від широкого комплексу психологічних якостей студента.

Виділяють кілька компонентів структури навчально-виробничої практики, які безпосередньо сприяють професійній адаптації студентів:

1) теоретичні знання інтегративного характеру, що є базою як загального, так і виробничого досвіду;

2) професійні вміння, які розглядаються як знання в дії, що виступає головною умовою перспективної практичної діяльності бібліотечного працівника;

3) інтелектуальні та виробничі навички бібліотечного працівника вважаються вмінням, доведеним до автоматизму;

4) сформоване виробниче мислення, культура взаємодії в системах «бібліотекар – функціональні обов'язки», «бібліотекар – бібліотекар», «бібліотекар – управлінець», «бібліотекар – читач»;

5) адаптованість – особистісна якість, що дозволяє сприймати поле професійної діяльності з точки зору досягнутого рівня професійної підготовки;

6) розвинена мотиваційна сфера щодо потреб майбутнього фахівця, яка розкриває весь діапазон психологічних утворень у логіці «потреби – мотиви – інтереси – ціннісні орієнтації – життєві смисли», інтереси до майбутньої професії та трудової діяльності; бажання підвищувати професійний рівень, прагнення до наукової новизни; бажання студента відповідати сучасному рівню розвитку інформаційно-бібліотечної науки і практики.

Таким чином, адаптація майбутніх фахівців бібліотечної галузі в інформаційному середовищі бібліотеки необхідно розглядати на основі професійно-адаптивних функцій виробничої практики. Це дозволяє моделювати її організацію як складову частину формування професіоналізму у майбутніх бібліотечних працівників, а місце практичної діяльності студентів розглядати як єдину гармонійну частину дидактичної системи підготовки компетентного фахівця бібліотечної галузі, що має не тільки теоретичну, а й глибоку практичну підготовку в інформаційному середовищі бібліотеки.

УДК [024–057.875:027.021:001.814](477.54)ХДНБ

Карнаух Ірина Анатоліївна,

гол. бібліотекар Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка

пошт. адреса: ХДНБ, пров. Короленка, 18, м. Харків, 61003, Україна

конт. тел.: (057) 731-32-27, 0975333150

e-mail: rfhyf77@mail.ru